

de la Caisse de Religion zijn terecht gekomen en daar in 1794 door de Franse commissarissen in beslag zijn genomen. Op f. 1r en 169r vinden we het rode stempel van de Bibliothèque Nationale te Parijs. De geroofde handschriften werden in 1815 aan België teruggegeven; in de lijst *Manuscrits déposés dans le premier Cabinet, et qui ont été restitués par la France* (hs. 21589-90, f. 26r-59v), uit 1826, is dit handschrift nr. 789.

Literatuur: VAN DEN GHEYN 1901-1948, 3, p. 266, nr. 2048; LOURDAUX-PERSOONS 1966, p. 72; *Bijdragen tot de bronnen* 1976, p. 620; *Monasticon Windeshemense* 1, p. 115; STOOKER-VERBEIJ 1997, I, p. 99 en 219, II, nr. 1001; KOCK 1999, p. 203 en 211.

2883 *Des coninx summe*; Jan van Ruusbroec, *Vanden seven sloten*; andere teksten

Perkament; 145 bl.; 16x12 cm.; 1 kol.; één hand, littera textualis; eerste helft 15de eeuw.⁶⁾

Inhoud

F. 3r-126r: [*Des coninx summe* (= Frère Laurent d'Orléans, *Somme le roi*, tract. 1-4, vertaald door Jan van Brederode)]:

f. 3r-4r: Proloog en inhoudsopgave (*Prologus op de tafele Ende vien dit boec gemaect was*). Inc. LHeue ende geminde bruedere in xpo gi sult weten dat dit boec was gemaect den conijnx philips van vrankerike Ende na ist ouer geset bi diest ten sartroeyssen van eenen conuers in dietsche int iær ons heeren .M.cccc. ende .viij. ende heetet in walsche Somme le roeye. dat is in dietsce des conijnxs somme.

f. 5r-126r: De tekst (*Dat ierste gebod gods*).⁷⁾ Inc. DAt eerste gebot dat god geboot es dit. Du en sels niet menegerande gode hebben. Dat is te seggene Du en sulste geenen god hebben dan mi.

Ed. (naar een ander handschrift, onder gebruikmaking van deze codex): TINBERGEN 1900-1907. Lit.: TINBERGEN 1900-1907, p. 89, 91, 200-201, 213-214 (hs. G); AXTERS 1934, p. 159; AXTERS 1970, p. 175; *De Kartuziers* 1984, p. 192.

F. 126r: Berijmd gebed (*Sente Augustijn*). Inc. O Maria seer der ic mi verblijden van di / Want groote bliscap veel betrouwens maecti mi / Wonderer sprekic maer het es alsoe.

Ed.: DE VREESE 1900-1902, p. 603-604. Lit.: DE VREESE 1962 (1930), p. 94, nr. 8K.3; OOSTERMAN 1995, p. 292-293, nr. 256.

F. 126v-128r: *Hoe hem een geesteleec mensce hebben sal*. Inc. EEn iegelic mensce sal daer om arbeiden dat hi hebbe reinicheit des herten ende des

⁶⁾ Na 1408, het jaar waarin de eerste tekst vertaald werd.

⁷⁾ Op f. 4r, helemaal onderaan, staat: *Hier na begint des conijnx summe dat voer den conijnx philips van vrankerike in walsce gemaect was*.

lichamen Ende stadege ogen ende niet verheuen. Die oeren besloten besloten tot fabulen.

F. 128v: Dictum (*Hugo van sente victoers seet*). Inc. Discipline is een veetre der ghiercheit.

Lit.: *Scriptorium* 34 (1980), p. 338 (H. Silvestre).

F. 128v-134v: [Jan van Ruusbroec, *Vanden seven sloten*, het laatste gedeelte]⁸⁾ (*Deerste prior van gruenendale seet inden boeke vanden sacramente*).

Inc. MERct v seluen alle dage buten ende binnen ocht uwen dachloen verdient. want gi en cont die wijsheit gods niet gehoenen noch bedriegen.

Ed. (naar een ander handschrift, onder gebruikmaking van deze codex): REYPENS-SCHURMANS 1947; DE BAERE 1981. Lit.: DE VREESE 1900-1902, p. 604; REYPENS-SCHURMANS 1947, p. XXXV; DE BAERE 1981, p. 69-72, 77 en 85; *Jan van Ruusbroec* 1981, p. 125; WILLEUMIER-SCHALIJ 1981, p. 355.

F. 134v: Rijmspreuk (*Die wise man*). Inc. IC sach alle dinc onder der sonnen / Ende sich het es gevonden / Altemale ydelheit.

Ed.: DE VREESE 1900-1902, p. 604-605.

F. 134v-143v: *Dit is een cortte oefeninge om den mensce sijn herte dagelijx in goeden gedachten te houdene Ende ierst dat prologus*. Inc. ALle die werelt is in eenen quade geset. Dat is in een vier der begerlicheit deser nederster dingen.

Ed. (alleen de proloog): DE VREESE 1900-1902, p. 605; AMPE 1956, p. 63. Lit.: DE VREESE 1900-1902, p. 625; DE VREESE 1940b, p. 60; KOCK 1999, p. 200.⁹⁾

Herkomst: De codex was in de 15de eeuw eigendom van Groenendaal (Hoeilaart bij Brussel; Reguliere kanunniken van de H. Augustinus), blijkens de eigendomsmerken op f. 2v ("Dit boeck hoort toe den clooster van gruenendale in zonien gheleghen")¹⁰⁾ en 3r ("gruenendale"). Deze merken zijn niet van de hand van de copiiist. Op f. 144r schreef een 16de-eeuwse hand "Desen boeck hoort toe den leecken broeders inden Reefter es gheteckent met die letter g".¹¹⁾

Geschiedenis: Waarschijnlijk is het handschrift na de afschaffing van het klooster door Jozef II in 1784 in de lokalen van het Comité de la Caisse de Religion terecht gekomen. Daar zal het in 1794 door de Franse commissarissen in beslag zijn genomen: op f. 3r en 144r vinden we het rode stempel van de Bibliothèque Nationale te Parijs. De geroofde handschriften werden in 1815 aan België teruggegeven; in de lijst *Manuscrits déposés dans le premier Cabinet, et qui ont*

⁸⁾ De tekst vanaf p. 201 van de editie van De Baere.

⁹⁾ Zie voor deze weekoefening ook onze beschrijving van hs. 20105, f. 83r-90v. De tekst voor de vrijdag is — naar een handschrift van de KB te Den Haag — uitgegeven in VAN ITERSON 1857, p. 104-106 (met dank aan dr. Werner Hoffmann).

¹⁰⁾ Dit eigendomsmerk was veel langer, maar de rest is geradeerd.

¹¹⁾ De 'letter' kan i.p.v. een g ook wel een *con*-teken zijn (9).

été restitués par la France (hs. 21589-90, f. 26r-59v), uit 1826, is dit handschrift nr. 808.

Literatuur: TINBERGEN 1900-1907, p. 200-201 (hs. G); DE VREESE 1900-1902, p. 603-607 (hs. Ss); VAN DEN GHEYN 1901-1948, 3, p. 439-440, nr. 2367; *Trésor* 1932, II, p. 145; VERHEYDEN 1935, p. 158; *De Nederlandsche taal en letterkunde* 1936, p. 28-29, nr. 24; VERHEYDEN 1943, p. 89-91; LOURDAUX-PERSOONS 1966, p. 66; *Bijdragen tot de bronnen* 1976, p. 212; *Monasticon Windeshemense* 1, p. 52; FOGELMARK 1990, p. 49 en 57; OOSTERMAN 1995, p. 370, n. 75, p. 372, n. 104, p. 330, hs. 21; STOOKER-VERBEIJ 1997, I, p. 131, 239, 258, II, nr. 664.

*3016-22 Middelnederlands zondenschema in Latijns handschrift

In dit Latijnse convoluut met teksten die over de biecht handelen, komt op f. 101v een Middelnederlands zondenschema / biechtformule voor (bijgeschreven?; littera cursiva; 15de eeuw).¹²⁾ De tekst luidt: *Quinque sensibus / In syn / In horen / In ruken / smaken / In tasten // In septem peccatis mortalibus / houerdicheit / giricheit / traen / haet / vnkusheyt / achter sprack / veder verken // In decem preceptis domini nostri ihesu christi / dat ick nyet gelucht in enen god / dat ick den namen gads vnutlike in myne munt heb genomen / dat ick den heylige dach / dat ick myn alderen nych geert en heb / dat ick achter rugge hebbe gesproken / dat ick vnkusche hebbe gedaen myt nychte neue begine(n?) / dat ick gestalten heb / dat ick eyn quaet tuch hebbe geue(set?) / dat ick ander lude guet hebbe begeyrt / dat ick by anderen viue geschlapyen heb.*

Het handschrift wordt door Marks (1974) aan het Kartuizerklooster St. Barbara te Keulen toegeschreven.¹³⁾

*9744-45, 9746, 9747-48 Middelnederlandse woorden in een Latijnse vocabularius

Deze driedelige Latijnse codex (meer dan 1100 folia; tweede helft 15de eeuw) bevat grammaticale teksten en een zeer omvangrijke vocabularius. In deze vocabularius verschijnen hier en daar Middelnederlandse woorden. Voorbeelden zijn: *Alauda -de .f. auicula quedam scilicet allouwet teutonice leeuwerck* (dl. 1, f. 134v.b); *Auca -ce. auis quedam aquatica et domestica. maior anate. teutonice een*

¹²⁾ Verder staat er op f. 102v nog een Middelnederlandse krabbel: "Wat sal v dat".

¹³⁾ Voorin het handschrift vindt men de naam "frater Johan scelck" (begin 16de eeuw?) en op f. 101r "dericus kremer" (eind 15de eeuw?). Onze codex is nr. 857 in de lijst *Manuscripts déposés dans le premier Cabinet, et qui ont été restitués par la France*, uit 1826 (hs. 21589-90, f. 26r-59v). Het rode stempel van de Bibliothèque Impériale te Parijs komt voor op f. 2r en 126v. Wij kunnen verder niet op handschrift ingaan en beperken ons tot het noemen van literatuur: VAN DEN GHEYN 1901-1948, 3, p. 364-365, nr. 2226; DE TROEYER 1965, p. 394-398; *CMD-B* 2, nr. A108; MARKS 1974, p. 218-219.